

УДК 658.15:330.1

DOI: https://doi.org/10.31521/modecon.V57(2026)-25

Причепя І. В., кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки підприємства і виробничого менеджменту, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, Україна

ORCID: 0000-0002-0805-2732

e-mail: prycheпа@vntu.edu.ua

Кудина А. Р., здобувачка вищої освіти факультету менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, Україна

ORCID: 0009-0002-2794-2279

e-mail: angelinakudyna8@gmail.com

Економічна ефективність діяльності підприємства: теоретичні засади та сучасні виклики в управлінні

Анотація. У статті досліджено теоретичні засади економічної ефективності діяльності підприємства за умов сучасних викликів. Розкрито етимологічні аспекти поняття «ефективність», комплексно узагальнено та систематизовано підходи науковців до його трактування, виокремлено змістові характеристики та особливості розглянутих підходів науковців. Визначено місце ефективності в системі економічних категорій та обґрунтовано важливість її забезпечення для результативного управління діяльністю підприємства за сучасних умов господарювання. Досліджено взаємозв'язок і розмежовано поняття «ефективність» і «результативність». Обґрунтовано, що ефективність є більш широким економічним поняттям, яке поряд із досягненням результату враховує рівень раціональності використання ресурсів для його отримання. Виокремлено ключові характеристики економічної ефективності та досліджено вплив сучасних умов господарювання на процес управління нею.

Ключові слова: ефективність; результативність; економічна ефективність; управління економічною ефективністю; оцінювання ефективності.

Prychepa Iryna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Business Economics and Production Management, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, Ukraine

Kudyna Anhelina, Higher education student of the Faculty of Management and Information Security, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, Ukraine

Economic Efficiency of Enterprise Activities: Theoretical Principles and Modern Challenges in Management

Abstract. Introduction. The article examines the theoretical foundations of economic efficiency in enterprises and the modern challenges of their management. The relevance of the topic stems from the necessity of ensuring the effective functioning of enterprises amid an unstable external environment, increased competitive pressure, the transformation of economic processes, the digitalization of activities, and growing uncertainty in management systems. Under these conditions, rethinking the essence of economic efficiency, clarifying its characteristics, and determining its role in forming an effective management system for enterprise activities becomes particularly important.

Purpose. The article aims to generalize and systematize scientific approaches to interpreting the concepts of «efficiency» and «economic efficiency», clarify their meanings, identify the primary characteristics of economic efficiency, and examine the relationship between «efficiency» and «effectiveness».

Results. The research process employed scientific generalization, systematization, comparative analysis, logical generalization, and analysis and synthesis, as well as scientific abstraction. According to the study's results, scientific approaches to interpreting the concept of «efficiency» are summarized. The place of economic efficiency in the system of economic categories was determined, and it was substantiated that economic efficiency is a type of general efficiency. The key characteristics of economic efficiency are identified: its complex nature, its dependence on internal and external environmental factors, and its relationship with the quality of enterprise management activities. The similarities between the interpretations of the concepts of «efficiency» and «effectiveness» are examined, and their meanings are defined.

Conclusions. It is determined that effectiveness characterizes the degree to which set goals are achieved, while efficiency also considers the rationality of the resources used to obtain the corresponding result. The results of the study can be applied to the practical activities of enterprises to improve processes for assessing and managing economic efficiency and to support managerial decision-making under modern business conditions.

Keywords: efficiency; effectiveness; economic efficiency; economic efficiency management; efficiency assessment.

¹ Стаття надійшла до редакції: 22.06.2026

Received: 22 June 2026

JEL Classification: D24; L29; M21.

Постановка проблеми. За сучасних умов посилення нестабільності та конкурентного тиску, що додатково поглиблюються воєнними діями та енергетичною кризою в країні, значно ускладнюються умови функціонування суб'єктів господарювання, що вимагає постійного підвищення ефективності використання всіх видів ресурсів.

Сучасні виклики, пов'язані з трансформацією глобальних економічних процесів, зміною пріоритетів розвитку, необхідністю забезпечення конкурентоспроможності та стійкості підприємств, зумовлюють потребу у поглибленому дослідженні теоретичних засад економічної ефективності та їх практичного застосування.

Відтак питання забезпечення економічної ефективності діяльності суб'єктів господарювання набуває особливої актуальності та потребує подальшого дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика ефективності є предметом дослідження значної кількості як вітчизняних, так і зарубіжних науковців. У науковій літературі наведено різноманітні підходи до розуміння її сутності та змісту. Зокрема, значну увагу питанню трактування поняття «ефективність» приділили Говорушко Т. А. [1], Кравченко В. О. [2], Морщенок Т. С. [3], Отенко І. П. [4], Перерва П. Г., Кравчук А. В. [5], Череп А. В., Стрілець Є. М. [6] та ін. Незважаючи на значні наукові напрацювання у цьому напрямі, і досі дискусійним залишається питання розмежування понять «ефект», «ефективність», «результативність». Значний внесок у розвиток теоретичних підходів до вирішення цього завдання зробили Друкер П. [7], Момот О. І., Демченко А. О. [8], Пономаренко Т. М. [9], Лігоненко Л. О. [10], Місько Г. А. [11] та ін.

Узагальнення наукових підходів до трактування базових понять формує підґрунтя для глибшого дослідження економічної ефективності як ключової характеристики діяльності суб'єкта господарювання. Зокрема, Баглаєва Н. С., Суховєєва Ю. А. [12], Навольська Н. В. [13], Чучук Ю. В. [14], Ярославський А. О. [15] детально розглядають теоретичні засади сутності та змісту поняття економічної ефективності, а також особливості її забезпечення суб'єктами господарювання за сучасних умов.

Значна частина науковців акцентує увагу на необхідності вирішення питань оцінювання та управління економічною ефективністю діяльності суб'єктів господарювання. Зокрема, Навольська Н. В. [13], Куценко А. В. [16], Ачкасова Л. М. [17], Говорушко Т. А., Климаш Н. І. [18] досліджують підходи до формування системи показників економічної ефективності, методичні засади її оцінювання та особливості управління нею відповідно до сучасних умов господарювання.

Підсумовуючи, варто зазначити, що науковий доробок з проблематики економічної ефективності є

досить вагомим. Водночас, незважаючи на значну кількість досліджень у цій сфері, окремі теоретичні аспекти залишаються дискусійними та недостатньо узгодженими. Насамперед це стосується неоднозначності трактування базового поняття «ефективність», яке в науковій літературі розглядається з позицій різних наукових підходів та відповідно до різних аспектів дослідження.

Подальшого уточнення також потребує поняття «економічна ефективність діяльності», оскільки наявні підходи значно різняться за змістовим наповненням, акцентами та рівнем узагальнення. Водночас простежується відсутність єдності у виокремленні основних змістових характеристик цього поняття, що ускладнює формування цілісного уявлення про економічну ефективність суб'єкта господарювання та застосування відповідних теоретичних засад на практиці.

Окрім того, в умовах сучасних викликів, що супроводжуються зростанням невизначеності, нестабільністю середовища функціонування та посиленням конкуренції, виникає необхідність підвищення адаптивності підприємства до швидких змін. Це потребує переосмислення традиційних підходів до розуміння економічної ефективності та уточнення її змістових характеристик. Викладене зумовлює необхідність подальшого теоретичного дослідження окреслених питань, результати якого можуть стати підґрунтям для розвитку науково-методичних підходів до оцінювання та управління економічною ефективністю діяльності підприємства.

Формулювання цілей дослідження. Метою статті є узагальнення та систематизація наукових підходів до трактування понять «ефективність» та «економічна ефективність», уточнення їх змісту та ключових характеристик в умовах сучасних викликів. Для досягнення зазначеної мети у статті поставлено такі завдання: систематизувати наукові підходи до трактування поняття «ефективність» та визначити його економічний зміст; дослідити сутність економічної ефективності, її ключові характеристики та місце в системі економічних категорій; розмежувати поняття «ефективність» і «результативність»; обґрунтувати особливості управління економічною ефективністю підприємства в умовах сучасних викликів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Діяльність будь-якої системи характеризується та оцінюється сукупністю показників, серед яких одним із ключових є ефективність. Для підприємства як складної соціально-економічної системи ефективність також є одним із найважливіших показників функціонування, будучи комплексною характеристикою, яка охоплює всі бізнес-процеси підприємства.

Відповідно, управління ефективністю є важливим завданням системи менеджменту суб'єкта господарювання, оскільки саме воно забезпечує

узгодження цілей із наявними ресурсами та особливостями його функціонування. У цьому контексті важливого значення набуває завдання формування дієвої системи управління ефективністю діяльності підприємства з метою адаптації підприємства до змін середовища господарювання та забезпечення стабільного довгострокового розвитку в перспективі.

Виникає обґрунтована необхідність дослідження ефективності як економічної категорії, оскільки між розумінням сутності поняття та формуванням відповідної системи управління існує тісний взаємозв'язок. Так, від інтерпретації поняття ефективності залежатиме вибір підходів до її оцінювання та критеріїв прийняття управлінських рішень.

Існує думка, що поняття «ефективність» уперше з'явилося в економічній літературі у працях Вільяма Петі та Франсуа Кене. Водночас ці науковці не досліджували його як окрему економічну категорію, а використовували цей термін для характеристики результативності та оцінювання державних чи приватних заходів залежно від того, наскільки вони сприяли поживленню економічного життя [8].

Більшість науковців підтримують думку, що засновником теорії економічної ефективності є видатний шотландський економіст Адам Сміт. Його ідеї в подальшому знайшли продовження та розвиток у працях представника політичної економії Д. Рікардо, який здійснив спробу оцінити ефективність капіталу. У його працях поняття капіталу вже не ототожнюється з результативністю, а розглядається як співвідношення отриманого результату та витрат [19].

Значний внесок у розвиток теорії ефективності зробили такі науковці, як Томас Пітерс, Роберт Уотермен, Джеймс Харрінгтон, Анрі Файоль, Гаррінтон Емерсон, Фредерік Тейлор, Генрі Форд та інші. Варто зауважити, що їхні погляди полягають у тому, що ефективність з позицій управління є ключовою характеристикою діяльності підприємства. Водночас як самостійну економічну категорію поняття ефективності ці науковці не досліджували, а розглядали його переважно як показник результативності управлінських процесів, здебільшого на макрорівні щодо державного управління [8].

Зокрема, у праці К. Р. Макконелла та С. Л. Брю безпосередньо сама економічна наука розглядається через призму ефективності. Автори підкреслюють, що «Економікс» вивчає питання раціонального використання обмежених виробничих ресурсів або управління ними з метою максимального задоволення потреб суспільства. Також вони зазначають, що економічна ефективність відображає взаємозв'язок між обсягом використаних ресурсів і величиною отриманого результату. Збільшення випуску продукції за незмінних витрат свідчить про

підвищення ефективності, а зменшення результату за тих самих витрат – про її зниження [20].

У сучасних дослідженнях вивченню поняття ефективності присвячено значну кількість наукових праць. Дискусії щодо трактування цього поняття не припинилися й дотепер.

Поняття «ефективність» має латинське походження і означає «приносити користь». Його зміст пов'язаний із такими похідними поняттями, як «здійснення», «результат», «результативність» [21].

Відповідно до словника економічних термінів ефективність (англ. efficiency, effectiveness) трактується як співвідношення між результатами виробничо-господарської діяльності суб'єкта господарювання та ресурсами (матеріальними, трудовими, фінансовими), які були використані для їх досягнення; а також як досягнення максимально можливого результату за умов мінімізації витрат [22].

У словнику економіста та підприємця ефективність трактується як відносна величина, що характеризує результативність будь-яких витрат [23].

Проблемним і до сьогодні залишається питання ототожнення деякими науковцями поняття ефективності з поняттям результативності. Деякі науковці характеризують поняття ефективності та результативності через досягнення певного результату діяльності або як «ефект» без акценту на витратах ресурсів.

Так, Савенко Н. В. вважає, що основою ефективності є ефект, який розглядається як одна з форм результату. Відповідно, за такого підходу ефективність трактується як похідна від результативності. При цьому результат авторка пов'язує з обсягом доходу, а ефект – із прибутком підприємства [24].

У свою чергу, Ємець Ю. Г. трактує ефективність як «характеристику можливостей підприємства, його здатність діяти з визначеним рівнем результативності» [25].

Таке зближення у трактуванні понять ефективності та результативності зумовлене певними чинниками. Передусім це етимологічна близькість досліджуваних понять, оскільки вони походять від латинського effectus – «результат». Важливу роль відіграють і особливості перекладу понять: в англomовній науковій літературі терміни efficiency та effectiveness іноді інтерпретуються некоректно або використовуються як взаємозамінні, що впливає на зміщення акцентів. Водночас зближення цих понять також пояснюється спрощенням аналітичного підходу, коли окремі дослідники свідомо ототожнюють їх, уникаючи складного оцінювання ресурсної складової.

Підсумовуючи, варто зазначити, що ототожнення результативності та ефективності зумовлює часткову втрату змістової глибини поняття ефективності, яка за своєю суттю передбачає не лише досягнення

результату, а й оцінювання раціональності використання ресурсів.

Відповідно, у сучасній науці переважає підхід, згідно з яким поняття результативності та ефективності чітко розмежовуються. Такий підхід підтримується як представниками класичної теорії менеджменту, так і положеннями міжнародних стандартів серії ISO 9000.

Зокрема, Пітер Друкер зазначає, що «результативність» (effectiveness) – це «робити правильні речі», тоді як «ефективність» (efficiency) означає «робити речі правильно» [7]. Тобто результативність характеризує ступінь досягнення

визначених цілей, тоді як ефективність – здатність досягати цих цілей із мінімальними витратами.

Також у стандарті ISO 9000:2007 результативність характеризується як ступінь реалізації запланованої діяльності та досягнення запланованих результатів, а ефективність – як співвідношення між досягнутим результатом і використаними ресурсами [26].

За результатами дослідження систематизовано основні підходи науковців до трактування поняття ефективності, визначено змістові характеристики та виокремлено особливості розглянутих підходів, що відображено в табл. 1.

Таблиця 1 Підходи науковців до трактування поняття «ефективність»

Автор	Характеристика	Трактування поняття «ефективність»	Особливість
Мочерний С.В. [27]	Витратно-результативний (співвідношення результату та витрат)	Здатність приносити ефект, результативність процесу, проєкту тощо, що визначаються як відношення ефекту (результату) до витрат, які забезпечили його отримання	Кількісна інтерпретація
Базилевич В.Д. [28]		Економічна категорія, що відображає співвідношення між отриманими результатами та витраченими на їх досягнення ресурсами	Витратно-результативний характер
Назаренко І. [29]		Економічна категорія, що характеризує результативність функціонування системи та визначається як відношення отриманого результату (ефекту) до витрат коштів і ресурсів	Поєднання ресурсного підходу з системним
Пономаренко Т.М. [9]	Цільовий (ступінь досягнення цілей)	Отримання максимального корисного ефекту за мінімальної величини витрачених ресурсів; ступінь досягнення поставленої мети	Поєднання ресурсного та цільового аспектів, орієнтація на досягнення результату
Перерва П. Г., Кравчук А. В. [5]	Системний підхід (характеристика системи в цілому)	Економічна категорія, яка показує ефективність усієї сукупності процесів суспільного виробництва	Орієнтація на ефективність суспільного виробництва
Сурмін Ю. П. [30]		Показник успішності функціонування системи для досягнення встановлених цілей	Поєднання системного та цільового підходів
Говорушко Т. А. [1]		Узагальнюючий показник, форма виробничих відносин, який у сукупності характеризує економічний лад у цілому	Врахування політико-економічного аспекту
Ярославський А. О. [15]	Комплексний (поєднання ресурсного, результативного, трудового аспектів)	Інтегрована економічна категорія, яка відображає виробничі відносини щодо економії сукупних затрат уречевленої та живої праці для отримання кінцевого позитивного результату	Акцентування на економії сукупних витрат, інтеграція трудового чинника
Місько Г. А. [11]	Стратегічний (якість використання ресурсів у процесі управління)	Оцінювання використання ресурсів підприємства у процесі реалізації стратегії	Орієнтація на стратегічне управління

Джерело: розроблено авторами

Підсумовуючи, варто зауважити, що ефективність є комплексною узагальненою характеристикою діяльності, яка відображає результативність та раціональність функціонування системи й в економічному контексті конкретизується через співвідношення результатів (ефекту) і витрат.

Можемо констатувати, що «ефективність» є узагальнюючою категорією, тоді як «економічна ефективність» є її видом, що відображає результати господарської діяльності через співвідношення отриманого ефекту та витрачених ресурсів.

Виокремлення ефективності як окремого виду здійснюється науковцями на основі різноманітних критеріїв. Зокрема, такими критеріями є природа отриманого ефекту (економічний, соціальний, екологічний тощо), сфера прояву результатів діяльності, орієнтація на досягнення визначених цілей тощо.

Вважаємо за доцільне визначити ключовим критерієм виокремлення економічної ефективності серед інших її видів орієнтацію на досягнення цілей діяльності, оскільки саме такий підхід дозволяє розглядати сутнісний зміст результативності функціонування суб'єкта господарювання та розмежовувати різні види ефективності залежно від характеру визначених цілей.

Відповідно, ефективність економічної діяльності підприємства можемо охарактеризувати як ступінь досягнення його стратегічних і тактичних економічних цілей через співвідношення результатів (ефекту) і витрачених ресурсів у процесі здійснення господарської діяльності.

Систематизувавши наявні дослідження щодо сутності та змісту загальної ефективності діяльності, зокрема економічної, та зробивши відповідні висновки, виокремлено ключові характеристики економічної ефективності як поняття:

- є одним із видів загальної ефективності діяльності суб'єкта господарювання;

- має самостійний характер і визначається паралельно з іншими видами ефективності: соціальною, екологічною, технічною та іншими;

- критерієм виокремлення є економічний характер цілей такої діяльності;

- є комплексною характеристикою результативності діяльності суб'єкта господарювання;

- має відносний характер (не є абсолютним показником, а передбачає зіставлення результатів (ефекту) і витрат);

- є чутливою до умов функціонування (залежить від внутрішніх та зовнішніх факторів впливу);

- є характеристикою результативності управлінської діяльності суб'єкта господарювання.

Висновки. У сучасних умовах управління економічною ефективністю діяльності підприємства суттєво ускладнюється під впливом нестабільності зовнішнього середовища, інфляційних процесів, посилення конкурентного тиску, цифрової трансформації економіки та змін споживчого попиту. Відповідно, виникає обґрунтована необхідність оперативної адаптації управлінських рішень до динамічних змін середовища господарювання. За таких умов особливого значення набуває глибоке розуміння сутності та змісту поняття економічної ефективності діяльності підприємства, її змістових характеристик, що формує теоретичне підґрунтя для прийняття обґрунтованих управлінських рішень і забезпечення результативного управління підприємством.

Література:

1. Говорушко Т. А. Ефективність як економічна категорія. *Наукові праці НУХТ*. 2007. №20. С. 74-76. URL: <https://dspace.nuft.edu.ua/handle/123456789/309>.
2. Кравченко В. О. Ефективність діяльності підприємства: зміст, види та роль у сучасних умовах. *Економіка та суспільство*. 2024. Вип. 65. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-65-93>.
3. Морщенок Т. С. Огляд підходів до визначення економічної сутності поняття «ефективність». *Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2016. Вип. 1(01). С. 7-13. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/evzdia_2016_1_3.
4. Отенко І. П. Ефективність як основне поняття та критерій діяльності підприємства. *Бізнес Інформ*. 2020. №6. С. 190-195. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-6-190-195>.
5. Перерва П. Г., Кравчук А. В. Ефективність як економічна категорія. *Вісник НТУ «ХПІ». Серія: Економічні науки*. 2018. №15(1291). С. 137-143. URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/36344>.
6. Череп А. В., Стрілець Є. М. Ефективність як економічна категорія. *Ефективна економіка*. 2013. №1. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1727>.
7. Drucker P. F. *Managing for results: economic tasks and risk-taking decisions*. New York: HarperCollins (HarperBusiness), 2006.
8. Момот О. І., Демченко А. О. Про сутність понять «ефективність» та «результативність» в економіці. *Економічний вісник Донбасу*. 2013. №3(33). С.207-210. URL: http://jnas.nbuv.gov.ua/j-pdf/ecvd_2013_3_29.pdf.
9. Пономаренко Т.М. Эффект, эффективность и результативность деятельности предприятия. *Наукові праці НУХТ*. 2014. Том 20. №3. С.115-122. URL: <https://dspace.nuft.edu.ua/handle/123456789/19568>.
10. Лігоненко Л.О. Дискусійні питання щодо трактування сутності та співвідношення понять «ефективність» і «результативність» управління підприємством. *Актуальні проблеми економіки*. 2008. №10(88). С. 207-215.
11. Місько Г. А. Сутність поняття результативності та ефективності в менеджменті. *Науковий вісник Одеського національного університету. Збірник наукових праць*. 2020. №3-4(276-277). С. 97-102. DOI: <https://doi.org/10.32680/2409-9260-2020-3-4-276-277-97-102>.
12. Баглаєва Н. С., Суховєєва Ю. А. Теоретична сутність поняття економічна ефективність діяльності підприємства. *Вісник СНТ ННІ бізнесу і менеджменту ХНТУСГ*. 2020. Вип. 2. С. 98-101. URL: <https://repo.btu.kharkiv.ua/items/d21174f0-193b-428f-85d6-4ff81c2add54/full>.
13. Навольська Н.В. Теоретичні аспекти управління економічною ефективністю діяльності підприємств та вибору показників її оцінки. *Економіка та суспільство*. 2018. Вип. 18. С. 474-480. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2018-18-66>.
14. Чучук Ю. В. Теоретична сутність понять економічна ефективність та ефективність діяльності. *Ефективна економіка*. 2014. №2. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2765>.

15. Ярославський А. О. Економічна ефективність діяльності підприємства: теоретичний аспект. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2018. Вип. 20(3). С. 174-177. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.edu.ua/archive/20_3_2018ua/38.pdf.
16. Куценко А. В. Організаційно-економічний механізм управління ефективністю діяльності підприємств споживчої кооперації України : монографія. Полтава : РВВ ПУСКУ, 2008. 205 с. URL: <http://dspace.puet.edu.ua/handle/123456789/749>.
17. Ачкасова Л. М. Система управління ефективністю діяльності підприємства. *Економіка транспортного комплексу*. 2023. Вип. 41. DOI: 10.30977/ЕТК.2225-2304.2023.41.5.
18. Говорушко Т. А., Климаш Н. І. Управління ефективністю діяльності підприємств на основі вартісно-орієнтованого підходу : монографія. Київ : Логос, 2015. 204 с. URL: <https://dspace.nuft.edu.ua/server/api/core/bitstreams/c47cb4e3-a263-4eb4-95bf-363019e69fb3/content>.
19. Ricardo D. On the Principles of Political Economy and Taxation. Cambridge : Cambridge University Press, 2015. 447 p.
20. McConnell C. R., Brue S. L., Flynn S. M. Economics: Principles, Problems, and Policies. 21st ed. New York : McGraw-Hill Education, 2018. 1032 p.
21. Економічна енциклопедія : у 3-х томах. / редкол.: С. В. Мочерний (відп. ред.) та ін. Київ : Академія, 2000. Т. 1. 602 с.
22. Завадський Й. С., Осовська Г. В., Юшкевич О. О. Словник економічних термінів. Київ : Кондор, 2006. 356 с.
23. Туренко А. М., Дмитрієв І. А., Іванілов О. С., Шевченко І. Ю. Словник економіста та підприємця. Харків : ХНАДУ, 2018. 340 с.
24. Савенко Н. В. Економічна сутність ефективності виробництва підприємства і аналіз підходів до її визначення. *Інноваційна економіка*. 2009. №2. С. 153-162.
25. Ємець Ю. Г. Економічна ефективність як основа конкурентоспроможності підприємства. *Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку*. 2013. №769. С. 156-160. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VNULPM_2013_769_25.
26. ДСТУ ISO 9000:2007 Системи управління якістю. Основні положення та словник термінів (ISO 9000:2005, IDT). Чинний від 2008-01-01. Вид. офіц. Київ : Держспоживстандарт України, 2008. 28 с.
27. Мочерний С. В. Основи економічних знань. Київ : Академія, 2000. 303 с.
28. Базилович В. Д. Економічна теорія: політекономія 6-те вид. перероб. і доп. Київ : Знання-Прес, 2007. 154 с.
29. Назаренко І. Економічний зміст ефективності діяльності підприємств. *Галицький економічний вісник*. 2022. №3(76). DOI: https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2022.0.
30. Сурмін Ю. П. Теорія систем і системний аналіз : навчальний посібник. Київ : МАУП, 2010. 368 с.

References:

1. Hovorushko, T. A. (2007). Efficiency as an economic category. *Scientific Works of the National University of Food Technologies*, 20, 74-76. <https://dspace.nuft.edu.ua/handle/123456789/309>.
2. Kravchenko, V. O. (2024). Efficiency of enterprise activity: content, types and role in modern conditions. *Economy and Society*, 65. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-69-20>.
3. Morshchenok, T. S. (2016). Review of approaches to determining the economic essence of the concept of "efficiency". *Economic Bulletin of Zaporizhzhia State Engineering Academy*, 1(01), 7-13. http://nbuv.gov.ua/UJRN/evzdia_2016_1_3.
4. Otenko, I. P. (2020). Efficiency as the main concept and criterion of enterprise activity. *Business Inform*, 6, 190-195. <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-6-190-195>.
5. Pererva, P. H., & Kravchuk, A. V. (2018). Efficiency as an economic category. *Bulletin of NTU «KhPI». Series: Economic Sciences*, 15(1291), 137-143. <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/36344>.
6. Cherep, A. V., & Strilets, Ye. M. (2013). Efficiency as an economic category. *Efektivna ekonomika*, 1. <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1727>.
7. Drucker, P. F. (2006). *Managing for results: economic tasks and risk-taking decisions*. HarperBusiness.
8. Momot O. I., & Demchenko A. O. (2013) On the essence of the concepts «efficiency» and «effectiveness» in economics. *Ekonomichniy visnyk Donbasu*, 3(33), 207-210. http://jnas.nbuv.gov.ua/j-pdf/ecvd_2013_3_29.pdf.
9. Ponomarenko, T. M. (2014). Effect, efficiency and effectiveness of enterprise activity. *Naukovi pratsi NUKhT*, 20(3), 115-122. <https://dspace.nuft.edu.ua/handle/123456789/19568>.
10. Lihonenko, L. O. (2008). Discussion issues regarding the interpretation of the essence and correlation of the concepts "efficiency" and "effectiveness" of enterprise management. *Actual Problems of Economics*, 10(88), 207-215.
11. Misko, H. A. (2020). The essence of the concepts of effectiveness and efficiency in management. *Scientific Bulletin of Odesa National University*, 3-4(276-277), 97-102. <https://doi.org/10.32680/2409-9260-2020-3-4-276-277-97-102>.
12. Bahlaieva, N. S., & Sukhovieieva, Yu. A. (2020). Theoretical essence of the concept of economic efficiency of enterprise activity. *Bulletin of the Student Scientific Society of the Educational and Scientific Institute of Business and Management of KhNTUSH*, 2, 98-101. <https://repo.btu.kharkiv.ua/items/d21174f0-193b-428f-85d6-4ff81c2add54/full>.
13. Navolska, N. V. (2018). Theoretical aspects of managing the economic efficiency of enterprises and selecting indicators for its evaluation. *Economy and Society*, 18, 474-480. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2018-18-66>.
14. Chuchuk, Yu. V. (2014). Theoretical essence of the concepts of economic efficiency and activity efficiency. *Efficient Economy*, 2. <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2765>.
15. Yaroslavskyi, A. O. (2018). Economic efficiency of enterprise activity: Theoretical aspect. *Scientific Bulletin of Uzhhorod National University. Series: International Economic Relations and World Economy*, 20(3), 174-177. http://www.visnyk-econom.uzhnu.edu.ua/archive/20_3_2018ua/38.pdf.
16. Kutsenko, A. V. (2008). *Orhanizatsiino-ekonomichniy mekhanizm upravlinnia efektyvnosti diialnosti pidpriemstv spozhyvchoi kooperatsii Ukrainy*. RVV PUSKU. <http://dspace.puet.edu.ua/handle/123456789/749>.
17. Achkasova, L. M. (2023). Enterprise performance management system. *Economics of Transport Complex*, 41. <https://etk.khadi.kharkov.ua/article/view/277729/272497>.

18. Hovorushko, T. A., & Klymash, N. I. (2015). *Upravlinnia efektyvnosti diialnosti pidpriemstv na osnovi vartisno-orientovanoho pidkhodu*. Lohos. <https://dspace.nuft.edu.ua/server/api/core/bitstreams/c47cb4e3-a263-4eb4-95bf-363019e69fb3/content>.
19. Ricardo, D. (2015). *On the principles of political economy and taxation*. Cambridge University Press.
20. McConnell, C. R., Brue, S. L., & Flynn, S. M. (2018). *Economics: Principles, problems, and policies* (21st ed.). McGraw-Hill Education.
21. Mochernyi, S. V. (Ed.). (2000). *Ekonomichna entsyklopediia* (Vol. 1). Akademiia.
22. Zavadskyi, Y. S., Osovska, H. V., & Yushkevych, O. O. (2006). *Slovnyk ekonomichnykh terminiv*. Kondor.
23. Turenko, A. M., Dmytriiev, I. A., Ivanilov, O. S., & Shevchenko, I. Yu. (2018). *Slovnyk ekonomista ta pidpriiemtsia*. KhNADU.
24. Savenko, N. V. (2009). Economic essence of production efficiency of an enterprise and analysis of approaches to its definition. *Innovative Economy*, 2, 153-162.
25. Yemets, Yu. H. (2013). Economic efficiency as the basis of enterprise competitiveness. *Bulletin of Lviv Polytechnic National University. Management and Entrepreneurship in Ukraine: Stages of Formation and Development Problems*, 769, 156-160. http://nbuv.gov.ua/UJRN/VNULPM_2013_769_25.
26. State Enterprise Ukrainian Research and Training Center for Standardization, Certification and Quality. (2008). *Quality management systems. Fundamentals and vocabulary* (Standard №9000:2007).
27. Mochernyi, S. V. (2000). *Osnovy ekonomichnykh znan*. Akademiia.
28. Bazylevych, V. D. (2007). *Ekonomichna teoriia: Politekonomiia* (6th ed.). Znannia-Pres.
29. Nazarenko, I. (2022). Economic content of enterprise performance efficiency. *Galician Economic Bulletin*, 3(76). https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2022.0.
30. Surmin, Yu. P. (2010). *Teoriia system i systemnyi analiz*. MAUP.

Ця робота ліцензована Creative Commons Attribution 4.0 International License